

Tomislavgrad, 25. 5. 2025.

OTVORENO PISMO - OPĆINSKOM NAČELNIKU I VIJEĆNICAMA I VIJEĆNICIMA OPĆINSKOG VIJEĆA TOMISLAVGRAD

Zahtijevamo hitnu obustavu prijevoza i montaže vjetrostupova na VE Baljci, obustavu radova na VE Tušnica i zaštitu voda i ljudi koje ugrožava gradnja VE Oštrc

Poštovani općinski načelnice,
Poštovane vijećnice i vijećnici,

Na posljednjoj sjednici Općinskog vijeća razmatrani su i usvojeni prijedlozi zaključaka koje je podnio klub vijećnika Hrvatskog nacionalnog pomaka: revizija neaktivnih koncesija, pregovori o povećanju naknada i primanje na znanje Informacije o koncesijama. Riječ je o inicijativama koje zvuče kao korak prema većoj odgovornosti i nadzoru, no to su tek prijedlozi upućeni višim razinama vlasti, bez ikakve neposredne provedbene snage.

Ono što nedostaje jest djelovanje – odmah, ovdje, u općini Tomislavgrad.

Djelovanje je posebno nužno na VE Baljci, jer su radovi već ušli u fazu u kojoj se postavljaju prvi vjetrostupovi, i to bez pravnog temelja, bez okolišnih i hidroloških studija o rizicima za krško područje i bez transparentnosti.

Neosporno je da se prvi znaci pokazivanja dobre volje događaju pod pritiskom javnosti: građanskih inicijativa, udruga, NGO organizacija, medija, peticija. Zar je slučajnost da se javnost uvažava tek sada - kad se bliže izbori? Udruga Očuvajmo duvanjski kraj Općini Tomislavgrad predala je peticiju s 1700 potpisa koja je odbijena bez razmatranja, tada se valjda činilo da su izbori još daleko.

Ljudi su većinom ostavljeni bez informacija, ignorira ih se govoreći da su „nečiji igrači“, a projekti se guraju NA SILU.

KLJUČNI ELEMENT KOJI I DALJE NEDOSTAJE - NA VAMA JE DA TO PREKINETE

Općinsko vijeće još uvijek nije zauzelo jasan stav o vjetroelektranama koje su trenutno u izgradnji - VE Baljci, VE Tušnica, VE Oštrc (općina Posušje, ali najbliža kućama u Mesihovini i izvorima naše općine) - ponašaju se kao da se zadnjih godinu i više ništa nije događalo sa strane javnosti.

VE Mesihovina, VE Jelovača i VE Iovik izgrađene su istim obrascem: s ništavim koncesijskim ugovorima, na državnoj zemlji, bez hidroloških studija, bez kumulativnih analiza, uz nikakvu ili minimalnu uključenost javnosti, uz stalno prebacivanje odgovornosti na HBŽ.

To je stvorilo dojam da Općina „samo gleda sa strane“. Ali to nije istina. Općina upravlja zemljištem. Općina izdaje rješenja. Općina ima ovlasti obustaviti radove. Općina mora štititi stanovništvo i vodu - svoj najvrjedniji resurs.

Ako Općina ne djeluje - onda svjesno sudjeluje u:

- nastavku bezakonja
- ekocidu
- vodocidu
- uništavanju prostora
- ugrožavanju zdravlja ljudi
- presedanu u Europi, a vrlo vjerojatno i šire - jer ovakva koncentracija energetskih postrojenja na tako malom području, ne u različitim državama ili regijama, nego na prostoru jedne općine, **ne postoji.**

I svaki vijećnik koji šuti zna što radi i **ODGOVORAN je!**

KLJUČNI PRAVNI PROBLEM — ništavne koncesije i državno zemljište

Sve tri VE — Baljci, Tušnica i Oštre — počivaju na ništavnim koncesijskim ugovorima, jednako kao i sve druge koncesije za energetske projekte u Hercegbosanskoj županiji: vjetroelektrane, solarne elektrane, rudnici koji su već izgrađeni, u pogonu ili potpisani.

Razlog je jasan:

- županijski Zakon o koncesijama iz 2004. godine Ustavni sud FBiH proglasio je 2007. godine neustavnim i nevažećim; time su sve koncesije zasnovane na njemu ništavne po sili zakona
- većina lokacija nalazi se na državnom zemljištu, a raspolaganje državnim zemljištem bez valjanog pravnog akta zakonski je zabranjeno

To se više ne može ignorirati.

DOVOZ OPREME I MONTAŽA — crvena linija je prijeđena

Dovoženje i montaža vjetrostupova na VE Baljci u „tajnosti“, s ništavnim koncesijskim ugovorom, tužbama u tijeku, trenutak je kada je crvena linija prijeđena.

Kod gradnje prvih VE većina naroda uopće nije ni znala što se događa, nije bila informirana, nije mogla zamisliti količinu svega što im se „sprema“ i posljedice toga. Bila je manipulirana sloganom „to je napredak“, bila je u nekoj vrsti beznađa — „ne možemo ništa učiniti“.

No danas je drugačija situacija: inicijative i narod su u više navrata i na različite načine rekli: STOP bezakonju. STOP ekocidu. STOP vodocidu. STOP uništavanju krša i planina i životnog prostora. STOP „aerodromizaciji“ i „industrijalizaciji“ duvanjskog kraja.

Planine u kršu čine srce hidrološkog sustava - nisu prazna i nevažna brda, nego glavni rezervoari, kolektori i razdjelnici podzemnih voda. Ako ih miniramo, stavljamo duboke temelje, zatvaramo s betonom i solarnim panelima poremetit će se cijeli hidrološki sustav – **NEPOVRATNO!**

Svjedoci smo i ozbiljne nestašice vode. Moramo se pitati jesu li to već i prvi tragovi kumulativnog utjecaja zahvata u kršu. Što će biti kada se ti zahvati dodatno umnože?

Ne možemo nadoknaditi vodu. Ne možemo kupiti izvor. Ne možemo obnoviti planinu koju smo uništili.

Zelena energija nije zelena ako uništava ono što je zeleno. Uništavanje životnog prostora nije napredak!

ZBOG SVEGA NAVEDENOG: OVO SU NAŠI ZAHTJEVI

Općina i OV imaju više ovlasti nego što se predstavlja javnosti. I to ne „političkih“ nego zakonskih. Ne savjetodavnih - nego izvršnih. Ne postoji nijedan pravni, politički ili tehnički razlog da se radovi ne obustave odmah.

Zahtijevamo hitnu obustavu daljnjeg prijevoza i montaže vjetrostupova na VE Baljci.

Općina Tomislavgrad mora **ODMAH** iskoristiti **svoje zakonske ovlasti** i:

- **zabraniti korištenje lokalnih i nekategoriziranih cesta za dopremu teškog tereta prema VE Baljci** - jer bez pristupa nema montaže; općina upravlja putovima; područje VE Baljci je krški razdjelnik - svaki dodatni teret destabilizira podzemne tokove
- **donijeti odluku o privremenoj obustavi radova** - Općinsko vijeće ima ovlast zaštititi prostor i vodne resurse. Prema Nacrtu PP-a voda ima apsolutni prioritet, a izvorište Peća je definirano kao buduće strateško vodoopskrbno područje. Zone zaštite nisu uspostavljene, što obvezuje OV na hitnu reakciju.
- **hitno zatražiti inspeksijski nadzor svih razina** jer radovi nemaju pravni temelj, koncesija je ništavna. Općina ima pravo i obvezu tražiti intervenciju kada postoji rizik. Ovo područje je hidrološki najosjetljivija zona, radovi utječu i nizvodno - izvorište Peća (dvoslivno), dotoci Šuice (spomenik prirode) i Zrnin ponor (čvorište krškog drenažnog sustava, dvoslivno); bez okolišne i hidrološke studije.

- **obustaviti radove zbog nezakonitog korištenja državnog zemljišta** - većina područja je državno zemljište; koncesija ništavna; radi se na razdjelnom krškom pojasu triju velikih hidroloških sustava - rizik vodocida i ekocida
- **podnijeti žurnu prijavu Tužiteljstvu i policiji** - radovi bez pravne osnove; na državnom zemljištu; ugrožavanje vodonosnika

Dodatni zahtjevi

- odmah zaustaviti sve radnje na **VE Tušnica**;
- zaštititi izvore i podzemne vode te zdravlje ljudi (blizina kuća) ugrožene gradnjom **VE Oštre**;
- uspostaviti **vodozaštitne zone** u cijeloj općini u skladu s nacrtom prostornog plana i Zakonu o vodama;
- naložiti **izradu neovisnih hidroloških, okolišnih i kumulativnih studija** uz sudjelovanje javnosti, udruga, NGG-a, NGO-a i neovisnih stručnjaka;

VIJEĆNICI — OVO JE TRENUTAK ISTINE

Zahvaljujemo onima koji su do sada dizali glas i ruku za zaštitu života i prostora.

Ali sada je trenutak kada se odlučuje: braniti općinu i njezine stanovnike ili prepustiti je privatnim interesima.

Ovo nije pitanje stranačke pripadnosti nego savjesti.

Povijest, ali i savjest svakoga od nas, pamte i jedne i druge: one koji su imali hrabrosti stati u obranu zajednice i one koji su se klanjali „krivim bogovima“, pogrešnim autoritetima i osobnim interesima. A neke pamti i kao izdajnike.

S poštovanjem,

NGG Očuvajmo duvanjski kraj,

Mjesna zajednica Šujica,

KODD - Koalicija za Odgovornu Demokraciju i Dostojanstvo,

Mladi Buškog blata,

Planinarsko društvo Prisoje

Udruga "Veliko Vrilo" Mesihovina,

Mjesna zajednica Brišnik-Cebara,

Mjesna zajednica Prisoje

Zahtjev podržavaju i udruge i inicijative iz Livna i Kupresa, pošto se radi o zajedničkom hidrološkom prostoru (Jadranski / Cetinski sliv):

Udruga Mladi za Kupres,

Udruga Attivo, Kupres,

Spasimo vode Mandeka, Livno,

NGG Spasimo naš kraj, Livno